

Samariterstraße

MIJN BERLIJN

Marjolein van der Kolk

Mijn Berlijn

Uitgegeven door Xander Uitgevers BV
Hamerstraat 3, 1021 JT Amsterdam

www.xanderuitgevers.nl

Ontwerp omslag en binnenwerk: Studio Marlies Visser
Omslagbeeld en fotografie binnenwerk: Marjolein van der Kolk
Auteursfoto: Kai Mai
Zetwerk: Muus & co

Copyright © 2015 Marjolein van der Kolk en
Xander Uitgevers BV, Amsterdam

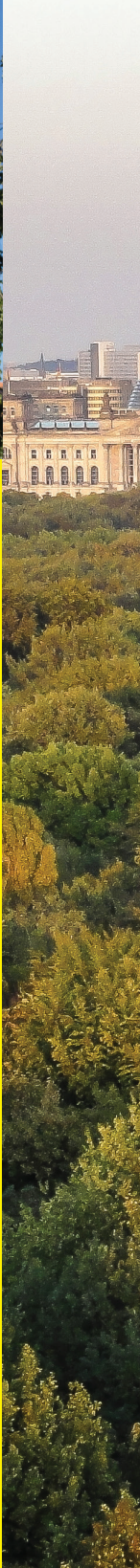
Eerste druk 2015

ISBN 978 94 0160 304 1 | NUR 500

De uitgever heeft getracht alle rechthebbenden te traceren.
Mocht u desondanks menen rechten te kunnen uitoefenen, dan
kunt u contact opnemen met de uitgever. Niets uit deze uitgave
mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotoko-
pie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande
schriftelijke toestemming van de uitgever.

Hallöchen!

'Berlijn? Wat moet je nou in die grauwe stad?' hoorde ik regelmatig toen ik in 2006 besloot een tijdje in Berlijn te gaan studeren. Berlijn had nogal te kampen met een wankel imago, dat werd veroorzaakt door horrorverhalen uit de Tweede Wereldoorlog, herinneringen aan de Koude Oorlog en een saai beeld van de Duitsers. Bovendien was 'Duits maar een lelijke taal'. Zelf was ik nog nooit in Berlijn geweest maar ik wilde het graag met eigen ogen zien.

Die eerste dag in Berlijn vloog voorbij. In de auto van mijn ouders gaf mijn vader ons een privétour. Hoewel hij al 25 jaar niet in Berlijn was geweest en de stad in die tussentijd nogal veranderd was, navigeerde hij ons feilloos langs alle bezienswaardigheden. Siegessäule. Brandenburger Tor. Even snel uitstappen bij de Reichstag voor een foto en weer verder... De verhuisdozen moesten tenslotte nog uitgepakt worden!

Gelukkig heb ik de dagen, maanden en jaren die daarop volgden meer tijd gehad om Berlijn te ontdekken. Steeds wist Berlijn

me weer te raken, te boeien en te verrassen. En dat doet ze nog altijd. Dat saaie en grauwe imago lijkt, samen met het verwoeste naoorlogse Berlijn, voorgoed te zijn verdwenen. Wat overblijft is een stad waar de sfeer relax is, waar achter bijna iedere straathoek een indrukwekkende geschiedenis zit en waar innovatie en verandering aan de dagelijkse orde zijn. Daarom is in Berlijn geen bezoek hetzelfde.

In *Mijn Berlijn* wil ik je het Berlijn laten zien dat mijn hart heeft veroverd. De stad die me altijd keuzestress bezorgt omdat er zo veel te doen is, maar me ook weer zo op m'n gemak kan stellen, omdat het hier niet uitmaakt wie je bent, wat je doet of hoe je eruitziet. Laat me je voorstellen aan de stad met vele gezichten.

Liebe Grüße,
Marjolein van der Kolk

berlijn-blog.nl
[Twitter.com/berlijnblog](https://twitter.com/berlijnblog)
[Facebook.com/berlijnblog](https://facebook.com/berlijnblog)
[Instagram.com/berlijnblog](https://instagram.com/berlijnblog)

Mijn Berlijn

Berlijn is de stad waar ik woon. Maar Berlijn is zo veel meer dan mijn woonplaats alleen. Het is de plek waar alles mogelijk is. De stad waar je binnen één dag de Tango kan leren tussen historische musea, kan lunchen in een kraakpand, kan dineren in een chic hotel en in een oude fabriek kan dansen tot de zon opkomt. Waar je zowel hip als onhip kunt zijn. Waar je gewoon lekker jezelf kunt zijn. Ik wil Berlijn laten zien door de ogen van een Berlijnliefhebber.

DE ULTIEME CHECKLIST

Hoe je je Berlijnbezoek indeelt, is natuurlijk geheel aan jou. Ik ga het liefst buiten de gebaande paden en dat combineer ik graag met bezienswaardige plekken die iets vertellen over de stad. Niet om te kunnen zeggen dat ik er ben geweest, maar omdat ze iets zeggen over de geschiedenis en sfeer van de stad – ze leggen de ziel van de stad bloot. Ook in Berlijn zijn er klassiekers die je een keer gezien moet hebben. Toeristisch of niet, sommige bezienswaardigheden zijn nu eenmaal de moeite waard. En hoe vaak ik er ook kom, deze locaties vervelen zelfs niet bij het tweede, derde of vierde bezoek.

Reichstag – Bezoek het Duitse parlamentsgebouw

De Duitse regering heeft een veelbewogen geschiedenis achter de rug. De Reichstag, in 1894 als parlamentsgebouw gebouwd, is in 1939 verwoest door een brand. Tijdens de Koude Oorlog kwam het geruïneerde gebouw in West-Berlijn te liggen en verhuisde het parlement van de Bondsrepubliek Duitsland naar Bonn. De Reichstag werd gedegradeerd tot vergaderplaats waar het parlement slechts sporadisch bijeenkwam. Na de val van de Berlijnse Muur stemde het herenigde Duitse parlement voor een terugkeer naar de Berlijnse Reichstag, waar ze op 2 december 1990 hun eerste vergadering voerden. Inmiddels is de Reichstag geheel gemoderniseerd en het toonbeeld van historische bouw en moderne architectuur. Het hoogtepunt is de spiraalvormige en transparante koepel van glas en spiegels. Na aanmelding kun je de koepel bezoeken. Vanaf hier heb je ook nog eens een fantastisch uitzicht over de stad.

Rondom de Reichstag is een hypermoderne regeringswijk gebouwd aan de Spree, met panden die bestaan uit veel beton en glas. De nieuwe parlamentsgebouwen staan op voormalig grensgebied in het voormalige West-Berlijn (Marie-Elisabeth-Lüders-Haus) en Oost-Berlijn (Paul-Löbe-Haus). De voetgangersbrug tussen de parlamentsgebouwen symboliseert het samengroeien van West- en Oost-Duitsland.

Adres: Platz der Republik 1

OV: U Bundestag

Goed om te weten: om de Reichstag te kunnen bezoeken moet je je vooraf aanmelden, dit kan online: berlijn-blog.nl/reserveren-reichstag.

Holocaustmonument – Een monument om in te verdwalen

Smalle paadjes en eindeloze gangen zorgen voor een gedesoriëteerd gevoel en bieden geen eenvoudige uitweg. Enorme blokken beton blokkeren je gezichtsveld, je hebt geen flauw idee wat er een paar meter verder te wachten staat. Dit beklemmende gevoel roept het monument ter nagedachtenis aan de omgekomen Joden in Europa elke keer weer op. Een specifieke betekenis heeft ontwerper Eisenman niet aan het monument gegeven. Het is daarom extra bijzonder om uit te vinden wat je zelf ervaart als je door dit massieve monument wandelt en verdwaalt tussen de honderden betonnen blokken. Over smaak valt te twisten, maar of je dit monument nou mooi vindt of niet, indrukwekkend is het in ieder geval.

Adres: Cora-Berliner-Straße 1

OV: S+U Brandenburger Tor

Joods museum – Zie en voel de Joodse geschiedenis

Berlijn heeft ontelbare musea in alle soorten en maten. Een van de mooiste en meest leerzame daarvan is het Joods museum. Je komt hier niet alleen alles te weten over tweeduizend jaar Joodse cultuur en geschiedenis, maar je voelt en beleeft het hier ook echt.

Het door de Joods-Amerikaanse architect Daniel Libeskind ontworpen museum heeft van bovenaf gezien de vorm van een zigzaggende lijn die een gebroken davidsster illustreert. De gebroken lijnen en oneven vlakken die de buitenkant van het gebouw kenmerken, zie je in het interieur van het museum terug. Libeskind wilde daarmee de onzekerheid en desoriëntatie die de Joden in de Holocaust gevoeld moeten hebben symboliseren. Verschillende monumenten in het museum die herinneren aan de Jodenvervolgingen mag je betreden. In de Memory Void bijvoorbeeld, loop je in een kille hoge ruimte over uit staal gemaakte angstige gezichten. Elke stap over de stalen gezichten zorgt voor een groots lawaai en voor rillingen over je rug. Daarmee wil Libeskind aanzetten tot denken, om zeker te stellen dat antisemitisme en Jodenvervolgingen definitief tot de geschiedenis behoren. Sla ook zeker de Holocaust Tower en de Garden of Exile niet over.

Adres: Lindenstraße 9-14

OV: U Hallesches Tor

Prenzlauer Berg – Sfeer proeven in hip Oost-Berlijn

Prenzlauer Berg was ooit een dichtbevolkte arbeidersbuurt. Tijdens de Koude Oorlog kwam de wijk direct langs de Berlijnse Muur te liggen. De bizarre omstandigheden trokken vooral kunstenaars aan: veel door de Tweede Wereldoorlog verwoeste panden werden gekraakt en gebruikt als atelier of uitgaansgelegenheid. Na de Wende kwamen nog meer woningen leeg te staan, omdat de Oost-Berlijners massaal naar het westen vluchtten. Sommige families lieten hun hele huisraad achter. Het werd dus de ideale locatie voor spontane feestjes!

Inmiddels is de rust enigszins wedergekeerd in Prenzlauer Berg. Rebelse dj's lopen nu achter de kinderwagen, kapotte negentiende-eeuwse façades zijn prachtig in originele staat teruggebracht en illegale clubs hebben ruimte gemaakt voor gezellige cafés en hippe boetiekjes. Neem een middagje de tijd om rond te kijken in de prachtig gerestaureerde Hufelandstraße, rond te wandelen over de Kollwitzplatz en langs de historische watertoren, of om wat te drinken aan de Helmholzplatz (Café Liebling, Raumerstraße 36 of Wohnzimmer, Lettestraße 6). Ook de Lychener Straße, de Rykestraße en de Oderberger Straße zijn om hun winkeltjes en cafeetjes favoriet.

OV: U Eberswalder Straße

Gedenkstätte Berliner Mauer – Wandel langs een authentiek stuk overgebleven Berlijnse Muur

Toen de Berlijnse Muur in 1989 viel wisten de Berlijners niet hoe snel ze dit massieve brok beton uit het Berlijnse straatbeeld moesten verwijderen. Het resultaat? Van de Berlijnse Muur is eigenlijk nog maar verdomd weinig over in de stad. ‘Waar stond de Berlijnse Muur eigenlijk?’ vragen veel toeristen zich tegenwoordig af. Soms zie je een verdoemd segment staan, maar pas in zijn totaliteit kun je je enigszins voorstellen hoe beklemmend deze muur is geweest. Een deel van de Berlijnse Muur, compleet met voormalige grenstrook en wachttorens, staat in de Bernauer Straße.

De Bernauer Straße is bekend geworden door de vele vluchtpogingen die hier hebben plaatsgevonden. Omdat de Berlijnse Muur hier erg dicht langs de woningen werd gebouwd sprongen bewoners uit het raam of groeven ze tunnels om in het westen te komen. Op de gedenkplaats kun je veel foto’s en achtergrondinformatie vinden over deze gevaarlijke vluchtpogingen. Vanaf het documentatiecentrum heb je een bijzonder uitzicht over het voormalige stuk grensgebied. Ook kun je hier je geschiedeniskennis met originele video- en audiofragmenten bijspijkeren. Een moderne kapel herinnert aan de Versöhnungskirche die ooit op dit terrein stond. Deze kerk kwam na de bouw van de muur op de Todesstreifen te liggen en werd jarenlang door DDR-grenssoldaten als wachttorens gebruikt, totdat deze in 1985 werd opgeblazen. In de kapel kun je de slachtoffers van de Berlijnse Muur herdenken of een mis bijwonen.

Laat het drukke en toeristische Checkpoint Charlie liever links liggen en ga naar deze indrukwekkende Gedenkstätte om meer te weten te komen over hoe de Berlijnse Muur het verkeer, de straten en families in tweeën deelde.

Adres: Bernauer Straße 111

OV: S Nordbahnhof of U Bernauer Straße

Berliner Unterwelten – Ontdek het ondergrondse Berlijn

Op het eerste gezicht is het niet zichtbaar, maar onder de grond gaat nog een heel bijzondere tweede wereld schuil. Verschillende bunkers en schuilkelders zijn in de jaren veertig ingericht om de (welgestelde) Berlijners bescherming te bieden tegen aanvallen tijdens de oorlog. De schuilplekken waren compleet ingericht met alles wat er nodig was om een paar dagen onder te kunnen duiken. Slaapzalen, toiletten en zelfs hoognodige medische verzorging konden onder de grond worden aangeboden. Je zult verbaasd zijn wat er achter een metrodeur allemaal schuil kan gaan.

De vrijwilligersorganisatie Berliner Unterwelten doet er alles aan om de bunkers in goede staat te houden en organiseert verschillende tours door het mysterieuze ondergrondse Berlijn. De gidsen vertellen uitgebreid over het verblijf in de schuilkelders en de bombardementen tijdens de oorlog. Laat je claustrofobie en zomerkluding maar thuis, want het is hier smal en koud. En vooral erg interessant!

Adres: Brunnenstraße 105

OV: S+U Gesundbrunnen

Goed om te weten: de bunkers kun je alleen met een rondleiding bezoeken. Tour 1 (Donkere Werelden) en Tour 3 (U-Bahn, bunker en Koude Oorlog) worden ook in het Nederlands aangeboden. Kijk voor data en tijden op: berlijn-blog.nl/unterwelten.

Gedenkstätte Hohenschönhausen

– Laat je rondleiden
door ex-ingezetenen

De DDR heeft in de Stasi-gevangenis in Hohenschönhausen duizenden mensen opgesloten die tegen het communistische regime protesteerden. Vooral kunstenaars, journalisten en schrijvers die hun kritische mening over de staat uitten moesten het ontgelden. De staat zag hen als bedreiging en dat werd keihard afgestraft met een jarenlange gevangenisstraf.

Ex-gedetineerden vertellen in Hohenschönhausen over hun eigen ervaring en leven in de gevangenis. De rondleidingen brengen je langs de cellen en verhoorkamers waar de narigheden hebben plaatsgevonden. Koude en vochtige cellen die zorgden voor erbarmelijke hygiënische omstandigheden, verhoren die regelmatig nachtenlang duurden om gevangenen psychisch onder druk te zetten en leugens die tegen de gevangenen werden verteld over hun geliefden buiten de gevangenis; de gedetailleerde verhalen zorgen ervoor dat je deze gevangenis alleen maar met een naar gevoel kan verlaten. Maar ook vol dankbaarheid, dat we nu in een vrij land wonen.

Adres: Genslerstraße 66
OV: Tramhalte Freienwalder Straße (M5) of tramhalte Genslerstraße (M6)

KaDeWe

– Fijnproeven in hét
luke warenhuis van
West-Berlijn

Het Kaufhaus Des Westens (1907) is een prachtig warenhuis en het hoogtepunt van de West-Berlijnse Kurfürstendamm. Hier ervaar je hoe het winkelen aan de Kurfürstendamm in de vorige eeuw geweest moet zijn: luxe en chic. Alle grote modehuizen als Chanel, Dior en Jimmy Choo hebben hier hun counter. Bij mij is het KaDeWe vooral geliefd om de zesde etage. Hier vind je een enorm uitgebreide delicatessenafdeling. Je kunt er luxe theesoorten krijgen, de lekkerste chocolade en specialiteiten uit het buitenland. Met een oppervlakte van 7000 m² en 34.000 producten in de schappen is het de grootste delicatessenafdeling van Europa. Na wat rondstruinen tussen designmerken en interieurspulletjes kun je op de zesde verdieping ook terecht voor een heerlijke snelle lunch. Verschillende barretjes bieden bijvoorbeeld sushi, vis, Italiaanse specialiteiten of een uitgebreide wijnkaart aan. Het leuke? Terwijl je aan de bar op je eten wacht kun je toekijken hoe de kok je eten vers bereidt.

Adres: Tauentzienstraße 21-24
OV: U Wittenbergplatz